

WERKPLAN BREDE SCHOOL

DE MERIDIAAN

2016-2018

Brede school De Meridiaan is een samenwerkend geheel van instellingen, deskundig en betrokken, dat zorg draagt voor;

- Opvang en voorschoolse ontwikkeling van kinderen van 0-4 jaar
- Alle vormen van buitenschoolse opvang van kinderen van 0-13 jaar
- Basisonderwijs voor kinderen van 4-13 jaar
- Doorgaande en duurzame ontwikkelings- en leerlijnen voor kinderen van 0-13 jaar
- Vrijetijdsaanbod op het gebied van cultuur, sport, recreatie en educatie voor kinderen en hun ouders, dit i.s.m. het Cursusbureau

Brede school Partners

Peuterspeelzaal het Speelhuis
Kinderdagverblijf Hakim
B.S.O. Popeye
Jenaplanbasisschool De Nieuwe Kring
Buurtsportcoach

Stichting Kinderopvang Diemen
Stichting Kinderopvang Diemen
Stichting Popeye
Stichting De Nieuwe Kring
Stichting Welzijn Diemen

“Het wezen van het kind is niet dat het klein is, maar groot wil worden”.

Paul Biegel

Inhoudsopgave

Inleiding.....	4
Kader	4
Missie.....	4
Visie	5
Organisatiestructuur Brede school de Meridiaan	6
<i>De organisatie</i>	<i>6</i>
<i>Besturen.....</i>	<i>6</i>
<i>Directeuren.....</i>	<i>7</i>
<i>Overleg Conceptvorming Meridiaan Smal.....</i>	<i>7</i>
<i>Pedagogisch medewerkers en leerkrachten.....</i>	<i>7</i>
<i>Werkgroep Conceptvorming Breed</i>	<i>7</i>
<i>Casuïstiek overleg pedagogisch medewerkers Popeye en OB leerkrachten DNK.....</i>	<i>8</i>
Verwachtingen aangaande overlegstructuur en werkgroepen	8
<i>Verwachtingen/taken Coördinator Meridiaan Breed.....</i>	<i>8</i>
<i>Verwachtingen Werkgroepen.....</i>	<i>9</i>
Brede school De Meridiaan in de wijk.....	9
Doelstellingen.....	10
<i>Versterken van het opvoedkundig klimaat.....</i>	<i>10</i>
<i>Interne zorgstructuur.....</i>	<i>12</i>
Vroegsignalering:.....	12
Overdracht van kindgegevens:.....	12
Ouderbetrokkenheid:.....	12
Ouderworkshops:	13

<i>Versterken van het educatief klimaat</i>	<i>13</i>
VVE-beleid Diemen:.....	13
Peuterzaal en VVE	14
Kinderdagverblijf en VVE.....	14
Basisschool en VVE	14
<i>Doorgaande (leer)ontwikkelingslijnen</i>	<i>15</i>
Overige activiteiten op de Meridiaan.....	16
<i>Kleuters vertellen peuters:.....</i>	<i>16</i>
<i>Samen vieren</i>	<i>16</i>
<i>Groot leest voor aan klein</i>	<i>16</i>
<i>Kijkje in elkaars keuken:</i>	<i>16</i>
<i>Casuïstiek besprekingen / intervisie BSO en school :.....</i>	<i>16</i>
<i>Gezamenlijke scholingsactiviteiten :</i>	<i>16</i>
<i>Professionaliseringsactiviteiten :.....</i>	<i>16</i>
<i>Video Interactie Begeleiding.....</i>	<i>17</i>
<i>Gezamenlijke teambuildingsactiviteiten :</i>	<i>17</i>
<i>Ontwikkelpunten</i>	<i>17</i>
Buiten Schoolse Opvang.....	18
Versterken van ons breed educatief aanbod.....	19
<i>Verlengde schooldag activiteiten:</i>	<i>19</i>
Thema's waar we afgelopen periode mee bezig waren.....	20
<i>Groeten.....</i>	<i>20</i>
<i>Belonen/positieve feedback</i>	<i>20</i>
Komende periode richten we ons op	21
<i>Autonomie</i>	<i>21</i>
<i>Mijlpalen in de ontwikkeling (gemiddelden)</i>	<i>22</i>
<i>Mijlpalen in de sociale, emotionele, morele en cognitieve ontwikkeling.....</i>	<i>23</i>
<i>Fasen in de cognitieve ontwikkeling.....</i>	<i>23</i>
<i>Doorgaande leerlijn taal.....</i>	<i>24</i>

Inleiding

Als Brede school De Meridiaan willen we ook deze periode onze samenwerking voortzetten en verdiepen. In dit werkplan hebben wij vastgelegd hoe we onze samenwerking structureren en wie daarbij welke rol en taak heeft.

We hebben opdrachten geformuleerd voor de werkgroepen breed en smal. De insteek hierbij is zo helder mogelijk te zijn over resultaten en verwachtingen. Ook hebben we vastgesteld hoeveel uur medewerkers, en dus alle instellingen, gaan inzetten voor de verschillende activiteiten.

Kader

'It takes a village to raise a child'

Onze Brede school heeft één belangrijk kenmerk: Kinderen en hun ouders staan centraal. In de Brede school willen we kinderen iets extra's geven, meer kansen, meer mogelijkheden, meer uitdagingen maar ook meer veiligheid. We gaan daarbij uit van het kind en al zijn/haar mogelijkheden.

Een kind dat deze Brede school verlaat beschikt over de volgende vaardigheden

- zelfvertrouwen
- sociale vaardigheden
- kent grenzen
- is tolerant
- is nieuwsgierig
- ziet uitdagingen
- is naar buiten gericht
- is 'eigen'-wijs en 'eigen'-aardig
- is gemotiveerd

De vertaling van het Brede schoolconcept naar concrete activiteiten vormt van dit alles de uitwerking. Daarbij wordt aangesloten bij gemeentelijke beleidsdoelstellingen en bij kansen die zich in de omgeving voordoen. De activiteiten worden zo ingericht dat de ontwikkeling van sociale- en vakinhoudelijke competenties zo veel mogelijk hand in hand gaan.

Hierbij wordt een doorlopende lijn aangebracht. Activiteiten passen bij de ontwikkelingsfase waarin het kind zich bevindt, en worden in de loop van de tijd steeds verder verdiept en/ of uitgebreid. Zoveel mogelijk wordt daarbij de specifieke setting waarin partners werken benut. Zo biedt de setting van de buitenschoolse opvang bij uitstek kansen om op speelse en informele wijze, met vallen en opstaan te experimenteren. Dit alles binnen de mogelijkheden van mensen en middelen.

Missie

De doelstelling van 'onze Brede school' is het bieden van een compleet en integraal pedagogisch-didactisch aanbod voor kinderen in een doorgaande lijn, zonder breukvlakken, waarbij binnen- en buitenschools leren gekoppeld wordt.

Binnen de Meridiaan wordt er actief naar toe gewerkt ouders toe te rusten de opvoeding vorm te geven en de (leer)ontwikkeling van hun kind te ondersteunen.

Middels naschoolse activiteiten wordt in de basisschoolperiode beoogd het percentage van deelname aan sportactiviteiten, culturele en sociale activiteiten van minder kansrijke kinderen te verhogen. De kinderen van B.S.O. Popeye kunnen ook aan de workshops deelnemen. Daarmee beogen we de cognitieve -, vakinhoudelijke - en (sociale) competenties van deze kinderen te versterken, met als doel de schoolloopbaan te ondersteunen, uitgedaagd te worden tot leren, waardoor -op termijn- vroegtijdig schoolverlaten voorkomen zal worden.

Ouders worden in staat gesteld zorg en arbeid te combineren door dag arrangementen waar hun kind in een pedagogische setting opgevangen wordt.

Visie

We richten ons in de brede school op de brede, ononderbroken ontwikkeling, met speciale aandacht voor de taal. Kinderen zijn van nature nieuwsgierig, gaan op onderzoek, spelen, ontdekken en breiden op die manier hun ervaringen en kennis uit. Dit noemen we “actief leren” en is de kern van het pedagogisch concept. Pedagogische medewerkers en leerkrachten begeleiden de kinderen bij het actief leren en bevorderen de autonomie van het kind hierin. Door deze aanpak kunnen baby's, dreumesen, peuters, kleuters op hun eigen niveau en hun eigen manier de wereld om hen heen ontdekken.

Uitgangspunt van de aanpak is dat elk kind uniek en competent is en zich op zijn eigen wijze en in zijn eigen tempo ontwikkelt. Dat doet een kind door actief te leren in wisselwerking met de mensen en dingen om hem heen.

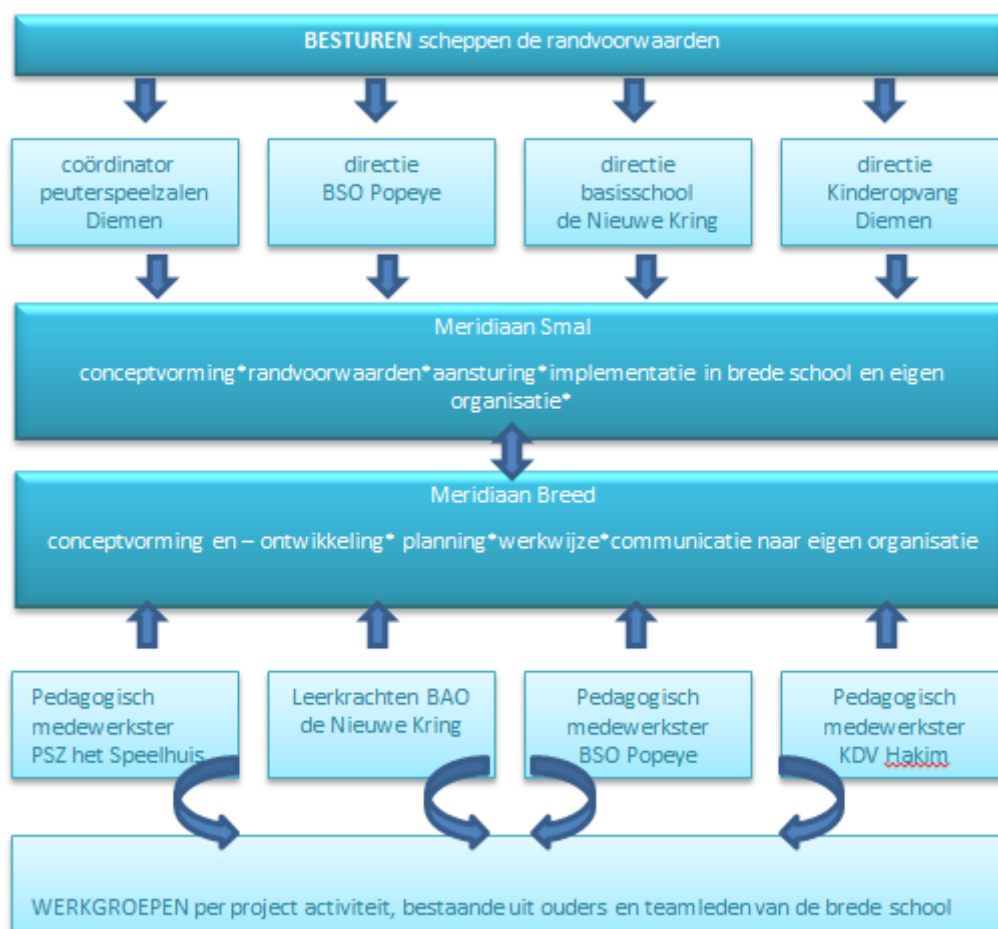
De school koppelt het dag arrangementen profiel aan het verrijgingsprofiel. Daarmee beogen we in te spelen op de twee groepen leerlingen die onze schoolpopulatie vormen. Voor de ene groep leerlingen biedt dit een verantwoorde en gevarieerde dagopvang, voor de andere groep biedt dit verrijkende ervaringen die hen anders niet geboden zouden worden. Op deze manier gaan de verschillende groepen leerlingen ook na schooltijd met elkaar om en wordt segregatie in de vrije tijd tegen gegaan.

Binnen deze combinatie worden ook twee groepen ouders bediend. Enerzijds de ouders die zorg en arbeid combineren, anderzijds de ouders die door middel van ondersteunende activiteiten, zoals geboden in het kader van VVE en opvoedingsondersteuning, mogelijkheden tot participatie en taalverwerving aangeboden krijgen.

Organisatiestructuur Brede school de Meridiaan

De Brede school is gehuisvest in gebouw de Meridiaan. De verschillende gebruikers maken allen deel uit van de Brede school. Daarnaast is er sprake van verhuur/gebruik van ruimtes aan derden waar mee samengewerkt wordt en waar dat meerwaarde oplevert.

De organisatie

Schematisch weergegeven ziet de organisatie van de Brede school er als volgt uit. De peilen wijzen in twee richtingen, hetgeen wil zeggen dat er sprake is van wederzijdse input.

Besturen

De besturen staan bovenaan. Zij staan op afstand van de Meridiaan, maar tonen zich wel betrokken. Intermediair naar de besturen toe zijn de directeuren. Het is goed als ook de inhoudelijke en organisatorische ontwikkeling van de Brede school van tijd tot tijd op de agenda van de besturen staat. De directies van de vier partners verplichten zich de gezamenlijk de Brede schoolontwikkeling in hun bestuur toe te lichten of te bespreken.

Besturen vormen bij uitstek de gesprekspartner van de gemeente. Binnen het bestuurlijke LEA overleg komen zaken aangaande de Brede school ter tafel .

Directeuren

Directies zorgen voor de randvoorwaarden, zowel binnen hun eigen organisatie als gezamenlijk voor de Brede school als geheel. Het gaat hierbij om randvoorwaarden op het gebied van inhoudelijke ontwikkeling, op organisatorisch gebied (financiering valt hier b.v. onder) en wat betreft samenwerkend gedrag.

Zij stellen ook de kaders en tikken voorstellen van de werkgroep Conceptvorming Breed af. Zij zijn eindverantwoordelijk voor de conceptvorming. Voorstellen die uit de conceptgroep voortkomen, worden aan hen voorgelegd. Andersom kunnen zij ontwikkelingen signaleren, die zij willen koppelen aan verdere conceptvorming.

Overleg Conceptvorming Meridiaan Smal

De directies bespreken deze zaken gezamenlijk in het overleg “Conceptvorming Meridiaan Smal”. De coördinator roept dit overleg naar behoefte bijeen, stelt in overleg de agenda vast, zit voor, noteert de besluitvorming op hoofdlijnen en bewaakt de voortgang.

Meridiaan Smal komt zes of zeven keer per jaar bij elkaar.

Pedagogisch medewerkers en leerkrachten

Pedagogisch medewerkers en leerkrachten vormen het hart van de Brede school. Zij staan dicht bij de kinderen en hun ouders. Zij ontwikkelen het inhoudelijke Brede school Concept gezamenlijk in de Werkgroep Conceptvorming Breed.

Werkgroep Conceptvorming Breed

Deze werkgroep bestaat uit vertegenwoordigers van pedagogisch medewerkers en leerkrachten van de vier partners.

De invulling van het concept van de Brede school ontstaat hier: het zijn tenslotte de leerkrachten en pedagogisch medewerkers die bij uitstek weten hoe dit in de dagelijkse praktijk handen en voeten kan krijgen met alle mogelijkheden en onmogelijkheden.

Het Brede school Overleg wordt voorgezeten door de Brede school coördinator, deze maakt ook de agenda op basis van de termijnagenda en de actualiteit. Functie van deze werkgroep is het gezamenlijk ontwikkelen en uitzetten van het Brede schoolconcept. Het gaat in dit overleg over de grote lijnen:

Inhoudelijk:

- Wat willen we samen?
- Waar liggen raakvlakken?
- Hoe kunnen we de meerwaarde van professionele samenwerking tussen verschillende professionals binnen de verschillende werksoorten zo verzilveren, dat kinderen hier zo veel mogelijk van profiteren.
- Het afstemmen van wat er in de Brede school gebeurt en het aanbrengen van doorlopende lijnen.
- Op de agenda van Meridiaan Breed staat altijd het punt ‘voortgang van de werkgroepen’.

Gedragmatig:

- Het doen groeien van de samenwerking. Samenwerking komt niet vanzelf tot stand. Je moet elkaar ervoor kennen, en (steeds beter leren) begrijpen hoe de ander denkt en werkt. Dat lukt het best als je samen uitwisselt, plannen maakt, etc.
- Het gezamenlijk nemen van verantwoording. Hetgeen in de conceptgroep wordt afgesproken, wordt ook daadwerkelijk uitgevoerd. Op de werkvloer ontstaat de directe meerwaarde voor de kinderen.
- De vertegenwoordiger zorgt er voor dat zaken die in de projectgroep conceptvorming – breed of smal- worden besproken in het team van zijn eigen organisatie, teruggelegd worden b.v. in de teamvergadering.

Meridiaan Breed komt zes of zeven keer per jaar bij elkaar.

Casuïstiek overleg pedagogisch medewerkers Popeye en OB leerkrachten DNK

Dit overleg vindt zo'n zes of zeven keer per jaar plaats en is bedoeld om de afspraken en regels rond de kinderen onderling af te stemmen. Interventies op opvallend gedrag van kinderen worden doorgesproken, zodat er sprake is van één lijn in de aanpak.

Verwachtingen aangaande overlegstructuur en werkgroepen

- Leden zijn allemaal aanwezig bij alle Meridiaan overleggen en alle niet vrijblijvende bijeenkomsten voor medewerkers.
- Het Meridiaan Overleg vergadert efficiënt; iedereen komt op tijd, zet de mobiel uit en blijft tot de eindtijd van de vergadering.
- Leden zijn eindverantwoordelijk voor de inzet van hun medewerkers in de werkgroepen.
- Leden zorgen dat het personeel het werkplan krijgt en bespreken kort zowel de inhoud, de opdrachten als de verwachtingen van een werkgroep(lid).
- Leden communiceren over Meridiaan zaken, afspraken en ontwikkelingen naar hun team. Afspraak is dat alle vastgestelde stukken inzichtelijk zijn voor medewerkers.
- Leden spreken elkaar aan op het niet nakomen van afspraken of op ander gedrag dat als storend voor het samenwerkingsproces wordt ervaren. Leden staan open voor gesprekken van dien aard, om te voorkomen dat irritaties het proces gaan beïnvloeden.

Verwachtingen/taken Coördinator Meridiaan Breed

- Zit het Meridiaan Breed Overleg voor of delegeert die taak.
- Beheert de verschillende budgetten.
- Signaleert knelpunten binnen de samenwerking op uitvoerend en beleidsmatig niveau en maakt deze bespreekbaar bij betrokkenen.
- Sluit op eigen initiatief aan bij overleggen van werkgroepen en houdt een vinger aan de pols. Signaleert knelpunten en ondersteunt werkgroepen wanneer dat nodig is.
- Houdt het Meridiaan Smal Overleg op de hoogte van hoe het met de werkgroepen gaat. De coördinatoren van de verschillende werkgroepen zijn zelf verantwoordelijk voor de terugkoppeling vanuit de werkgroep naar de coördinator Meridiaan Breed.

- Smal informeert en adviseert het Brede school Overleg breed over de voortgang van het samenwerkingsproces, relevant gemeentelijk beleid en andere relevante ontwikkelingen.

Verwachtingen Werkgroepen

- Wijzen gezamenlijk een voorzitter aan en wisselen e-mailadressen uit, ook met de coördinator.
- Maken een overzicht van vergadermomenten en geven die ook aan de coördinator.
- Maken van elk overleg notulen en sturen die ook naar de coördinator, zodat die centraal bewaard kunnen worden.
- Houden hun teams betrokken en op de hoogte via teamvergaderingen.
- Zijn samen verantwoordelijk voor het uitvoeren van hun opdracht.
- Wanneer zij een specifiek budget toegekend krijgen, maken zij zelf een begroting en houden zij zelf een overzicht bij van de uitgaven.

Brede school De Meridiaan in de wijk

In het kader van verschillende insteken/standpunten van partners ten aanzien van wijkinitiatieven, hanteren we de volgende richtlijnen voor initiatieven waaraan we als Brede school een bijdrage leveren en dus ook allemaal verantwoordelijk zijn voor de te leveren inspanning.

- Het initiatief moet inhoudelijk aansluiten bij de doelstellingen van onze brede school. (promotie is dan impliciet en gekoppeld aan inhoudelijk samenzijn, uitwisselen, werken, vieren etc.)
- Het initiatief betreft activiteit(en) die in ons gebouw plaatsvinden. (Dat is de plek waar we mensen kunnen laten voelen en laten zien wie we zijn, wat wij te bieden hebben en waar we voor staan.)
- Initiatieven worden voorgelegd aan het Brede school overleg en we leveren een bijdrage als alle partners hun akkoord geven. Al dan niet nadat zij met hun team hebben afgestemd.

Doelstellingen

Onze doelgroep zijn kinderen van 0-13 en hun ouders. Om onze visie op de brede school werkelijkheid te kunnen maken en om zo de opvoedings- ontwikkelings- en onderwijskansen van kinderen en hun ouders te vergroten, hebben wij voor deze beleidsperiode lange termijn doelen opgesteld waaraan wij willen werken. De doelstellingen kunnen gegroepeerd worden in drie “schillen” die rondom het kind draaien.

Deze schillen zijn allemaal van groot belang voor de ontwikkeling en ontwikkelingskansen van het kind en staan dan ook in continue interactie met elkaar.

- 1) de opvoedkundige schil
- 2) de sociale schil
- 3) de educatieve schil

Binnen de opvoedkundige schil willen we, samen met ouders, werken aan:

- Het vergroten van ouderbetrokkenheid.
- Het versterken van het opvoedkundig klimaat.

Binnen de sociale schil willen we werken aan:

- Het bevorderen van maatschappelijke participatie van ouders en kinderen.
- Het versterken van sociale netwerken.

Binnen de educatieve schil willen we werken aan:

- Het werken op basis van een doorgaande ontwikkelingslijn en zo het kind centraal stellen.
- Een breed educatief aanbod met een accent op taalontwikkeling.

Versterken van het opvoedkundig klimaat.

In het kader van de VVE bezoekt de oudercontactfunctionaris van de gemeente Diemen gezinnen. Met Boekstart, aanbod van Nederlandse les en oudercursussen voor ouders wordt getracht de thuisomgeving een rijkere leer- en ervaringsomgeving te maken. Toeleiding tot de peuterzaal is een ander belangrijk gegeven. Doelgroepkinderen als deze zijn deel van de populatie van onze peuterzaal.

Meridiaan breed werken we aan afstemming van de doorgaande lijn in het aanbod, in het pedagogisch- en educatief handelen. Vroeg signalering en zorg voor kinderen in de overstap van voorschool naar vroegschool is eveneens een belangrijk ontwikkelpunt.

Ouders komen op verschillende manieren in beeld.

- Als klant of consument, ouders worden geïnformeerd over zaken in het algemeen en over die van hun kind
- Als belanghebbende, ouders denken en beslissen mee op organisatie en beleidsniveau
- Als vrijwilliger, ouders ondersteunen de voorziening op vrijwillige basis, passend bij hun interesse en deskundigheid
- Als opvoeder, ouders worden aangesproken op hun rol als opvoeder; Het steunen, sturen en stimuleren van hun kind bij diens (leer)ontwikkeling

We richten ons met name op de ouder als opvoeder. Deze is essentieel voor de ontwikkeling van het kind. Hier ligt ook de link met de wijze waarop voorschoolse voorzieningen het opvoeding- en onderwijsondersteunend gedrag van ouders kunnen steunen en stimuleren.

Liefde en genegenheid, duidelijke structuren hanteren, regels en grenzen stellen, rekening houden met behoefte en leeftijd van het kind zijn belangrijke zaken. Niet elke gezin weet dit te bieden. Opvoedingsgedrag van ouders wordt beïnvloed door gezondheid, sociale steun, gezinsculturele - en gezinsstructurele factoren. Ook ouder-kind relatie en interactie, opvoedingscompetentie en opvoedingsstijl zijn een factor. Het is dus van belang alert te zijn op ondersteuningsbehoeften.

Ook aannames en verwachtingen van pedagogisch medewerkers en leerkrachten kunnen een risico vormen voor ambities en schoolverwachtingen van kinderen. Een kind heeft er recht op dat we hoge verwachtingen koesteren en vertrouwen hebben in zijn/haar (leer)ontwikkelingspotentieel.

Goede contacten tussen school, ouders en kinderen/leerlingen werken door in de kwaliteit van de brede school en komen de leerprestaties en maatschappelijke ontwikkeling van kinderen ten goede. Niet elke ouder heeft behoefte of belangstelling voor hetgeen we kunnen bieden. Of er is er wel belangstelling, maar geen tijd. Iets dat op het kinderdagverblijf vaak speelt. Elke ouder heeft echter behoefte met een goed contact met de pedagogisch medewerker of leerkracht.

- *Op de Meridiaan hechten we aan een open cultuur, partnerschap met ouders.*
- *Streven we ernaar verwachtingen van ouders in beeld te krijgen; ouders vinden het belangrijk dat de ontwikkeling van hun kind gevolgd wordt en zij hierover geïnformeerd worden voordat er mogelijk problemen ontstaan.*
- *Is er sprake van een hoge bereidheid tot investeren in ouders en opvoedingsondersteuning*
- *Is vaardigheid in het communiceren met ouders een belangrijk professionaliseringspunt*

Elke partner hanteert een eigen pedagogisch plan waar vanuit pedagogisch medewerkers en leerkrachten werken. De raakvlakken in pedagogisch klimaat zijn groter dan de individuele verschillen en uitwerkingen. Deze zijn met name gerelateerd aan de doelgroep. Het pedagogisch klimaat van De Meridiaan vormt de som, die groter is dan de delen afzonderlijk.

Peuterzaal, kinderdagverblijf en school vormen voor ouders geaccepteerde ingangen voor informatie en uitwisseling over opvoeding en andere activiteiten ter ondersteuning van het gezin. Er liggen mooie kansen om zo nodig derden in te vliegen als ouder & kind coach, bureau opvoedingsondersteuning of Punt P.

Ter versterking van het pedagogisch klimaat zijn binnen de brede school aandachtspunten afgesproken waaraan stelselmatig in doorgaande lijn wordt gewerkt en met ouders over wordt gecommuniceerd:

- *Basisveiligheid en is voorwaarde voor een goede (leer)ontwikkeling*
- *Voorspelbaarheid, regels en routines ondersteunen deze*
- *Ervarend leren in een rijke omgeving stimuleert de (leer)ontwikkeling*
- *Motorische ontwikkeling*
- *Inlevingsvermogen, zorg voor anderen*
- *Uitgestelde aandacht: kunnen wachten*
- *Zelfredzaamheid*
- *Eraan gewend zijn dat er eisen aan je worden gesteld*
- *Keuzes maken, nadenken voor je een beslissing neemt*

Deze aandachtspunten zijn expliciet in het pedagogisch beleid en –werkplan van onze organisaties opgenomen.

Interne zorgstructuur

Vroegsignalering:

De pedagogisch medewerkers van de peuterspeelzaal en het kinderdagverblijf zijn geschoold in het signaleren van problemen aan de hand van het protocol "als een kind je opvalt". Daarnaast hebben de leidsters van de speelzaal een training gevolgd wat betreft de meldcode kindermishandeling en huiselijk geweld. In het maandelijkse accommodatie overleg worden de kinderen besproken en waar nodig wordt gekeken of en op welk gebied er eventueel gerichte hulp nodig is. Een medewerker van Alert4you kan op verzoek advies te geven bij de begeleiding van kinderen die in hun ontwikkeling stagneren. De voorschool streeft naar een goede samenwerking met jeugdgezondheidszorg, leidt ouders bij vragen op het vlak van opvoeden door naar de ouder & kindcoach Raoul Frankel of een aanbod als Triple P. De zorgbreedte is onderdeel van het scholingsbeleid van de peuterspeelzalen. Ook in het kinderdagverblijf wordt hier bij aangesloten. Er is hierbij sprake van een goede samenwerking en afstemming.

Overdracht van kindgegevens:

De medewerkers van de peuterspeelzaal werken met een observatielijst, waarlangs de ontwikkeling van het kind gedurende de tijd dat het kind op de speelzaal zit, gevolgd wordt. De observaties worden met ouders besproken. Mocht er sprake lijken te zijn van stagnatie in de ontwikkeling dan wordt deze zorg met ouders gedeeld. Bij peuters wordt aangegeven dat het belangrijk is deze zorg met de school waar het kind heen zal gaan te delen, zodat er sprake kan zijn van een passende onderwijssetting. De laatste observatie wordt met de ouders besproken en daarna overgedragen aan de school. Zo is er een warme overdracht van voorschool naar vroegschool.

Ook het kinderdagverblijf hanteert een observatielijst. De informatie wordt schriftelijk via de ouders overgedragen van kinderdagverblijf naar de (onderbouw van de) basisschool. Waar nodig zorgen pedagogisch medewerkers en leerkrachten voor een overdracht van de kindgegevens, dit vanzelfsprekend met medeweten van ouders. Kunnen we hier PSZ en KDV samen nemen?

Als de kleutertoetsen in de tweede helft van het schooljaar een uitzonderlijk beeld laten zien, heeft er - in overleg met ouders - een terugkoppeling plaats naar de vroegschool. Over kleuters, bij wie de (leer)ontwikkeling daar aanleiding toe geeft, is eerder contact. Ook hier worden ouders vanzelfsprekend in gekend.

Ouderbetrokkenheid:

Het vergroten van de ouderbetrokkenheid van doelgroepkinderen is één van de doelen in het OAB beleid van de gemeente Diemen. Om dat doel te bereiken gaat de gemeente ouders beter informeren bij aanmelding van hun kind. Zij publiceren aanbieders van VVE op de gemeentelijke website, stimuleren dat op de peuterspeelzaal een programma wordt aangeboden dat interactie tussen ouder en kind bevordert. Verder realiseren zij een aanbod opvoedondersteuning via de Brede HOED en stimuleren zij dat er oudercommissies worden ingesteld.

Het kinderdagverblijf en BSO Popeye kent altijd al een oudercommissie, deze is in de kinderopvang wettelijk verplicht. De oudercommissie heeft adviesrecht over alle veranderingen die betrekking hebben op het pedagogisch beleid. Ouders worden op deze manier mede verantwoordelijk voor het

pedagogisch beleid in het kinderdagverblijf. In de basisschool wordt deze rol genomen door de medezeggenschapsraad.

Dezelfde ouders die ooit op ideële gronden kinderdagverblijf Hakim oprichtten, stonden aan de wieg van Stichting De Nieuwe Kring en BSO Popeye. Het bestuur van Hakim, Popeye en De Nieuwe Kring wordt nog altijd gevormd door ouders.

Ouderworkshops:

Eenmaal per jaar wordt er een ouderavond gehouden, waarbij ouders en (Brede school) teamleden elkaar in een informele sfeer ontmoeten en zich middels workshops buigen over een breed aantal onderwerpen. De ouder- & kind coach werk verzorgt standaard een aantal workshops m.b.t. opvoeding. Dit wordt gefinancierd uit eigen middelen.

Versterken van het educatief klimaat

VVE-beleid Diemen:

Recent heeft Diemen een opname gedaan m.b.t. de Basisvoorwaarden en kwaliteitszorg VVE in de vroegscholen. E.e.a. is op dit moment – januari 2016 - nog niet uitgewerkt voor heel Diemen.

Basisvoorwaarden die de gemeente Diemen stelt:

- dubbele bemensing op de groepen
- beroepskrachten zijn toereikend VVE geschoold
- er is sprake van een integraal VVE programma

Vanuit de kwaliteitszorg wordt gesteld dat:

- er VVE coördinatie is op voor en vroegschool
- de kwaliteit van VVE aanbod wordt jaarlijks geëvalueerd en bijgesteld
- de resultaten van de VVE worden jaarlijks geëvalueerd
- er wordt planmatig gewerkt aan VVE
- de kwaliteit van de VVE wordt geborgd in doorgaande lijn naar de vroegschool

M.b.t. de doorgaande lijn wordt aanvullend gesteld:

- de voor- en vroegschool zorgen voor een warme overdracht
- het pedagogisch klimaat en het educatief handelen is afgestemd
- het aanbod voor- en vroegschool is op elkaar afgestemd
- de rol van en de verwachtingen t.a.v. ouders is op elkaar afgestemd
- de ondersteunings- en zorgstructuur is op elkaar afgestemd

M.b.t. de resultaatmeting wordt gesteld:

- de resultaten worden gemeten conform gemeentelijke afspraken
- de resultaten zijn van voldoende niveau

Het VVE jaarwerkplan zal hier t.z.t. uit voortvloeien.

NB: Er is geen VVE budget toegekend aan de Meridiaan.

Peuterzaal en VVE

Peuterspeelzaal 'het Speelhuis' valt onder Stichting Kinderopvang Diemen. In het concept ontwikkelplan, dat uitgaat van de opvang van (brede) doelgroepkinderen, worden de volgende zaken als prioriteit opgevoerd:

1. Peutervolgsysteem invoeren: 0-meting – tussentijds – eindscreening op basis van de SLO overgangstermen.
2. Leidstercompetenties met behulp van de Kijkwijzer Taal & VVE.
Een goede ingang is het ontwikkelen van de speelzaal tot leerrijke, taalontwikkelingsomgeving.
Dus: hoe richt ik mijn hoeken zo in dat peuters tot spontane en/of geplande taaluitingen komen?
3. Afspraken (nakomen) en controleren. Door (tussentijdse) evaluatie plannen leidsteroverleg, observaties manager peuterspeelzalen en functioneringsgesprekken

Kinderdagverblijf en VVE

Op kinderdagverblijf 'Hakim' zijn niet of nauwelijks doelgroepkinderen te vinden. Een volledig VVE programma is dan ook niet in basis nodig. Vanzelfsprekend zijn de groepen 'rijk' ingericht en wordt de natuurlijke taalontwikkeling, net als de overige ontwikkelingsgebieden gestimuleerd en gevolgd. Wel zijn de Taallijnprojecten opgenomen in het pedagogisch beleidsplan van SKD Hakim. Hiermee wordt beoogd de taalomgeving te verrijken en de leidsters bewust te maken van het werken met een beredeneerd taalaanbod.

Het gehanteerde kindvolgsysteem is, betreffende taalinhouden, rekeninhouden en de sociaal-emotionele ontwikkeling van het jonge kind, gebaseerd op de overgangstermen van de Stichting Leerplanontwikkeling (SLO).

Leidstercompetenties worden geëvalueerd op basis van de kwaliteitsmonitor van het Nederlands Consortium Kinderopvang Onderzoek (NCKO).

Basisschool en VVE

Een Jenaplanschool vertrekt vanuit de belangstelling van het kind voor de wereld om zich heen. Een rijke leeromgeving waar taal een onlosmakelijke onderdeel van is, is dan ook basis. Toch zijn er kinderen voor wie dat niet volstaat. Zij hebben meer en gerichtere ondersteuning en inoefening nodig om tot een goede taal-spraak en beginnende geletterdheid te komen.

In onze brede school is daarom gekozen voor de Taallijn. De Taallijn is gebaseerd op interactief taalonderwijs en kenmerkt zich door integratie van Mondelinge taal, Woordenschat, Beginnende geletterdheid, ICT en multimedia, en Ouderbetrokkenheid. Het is een taalstimuleringsproject waarbij jonge kinderen, peuters en kleuters op een speelse manier ervaring opdoen met talige activiteiten. De gezamenlijke Taallijn thema's bieden een extra uitdaging voor het werken aan een doorgaande lijn en zijn een goede impuls voor een beredeneerd aanbod taal en denken.

In de vorm van een protocol Taallijn zijn op praktisch niveau afspraken gemaakt over het aantal gezamenlijke thema's, de voorbereiding en opbouw van de thema's en de periode waarin ze

plaatsvinden. Middels het voorbereiden van de gezamenlijke thema's vindt uitwisseling plaats tussen de beide voorschool voorzieningen en de vroegschool in de Meridiaan.

Inhoudelijke themaplanning en de uitvoering van gezamenlijke Taallijn projecten met een centraal thema, waarbij kinderen en medewerkers elkaar ontmoeten en die gezamenlijkheid ervaren in activiteiten en in het gebouw. De thema's bieden ook gelegenheid om gezamenlijke activiteiten te ontplooiën, zoals muziek, knutselactiviteiten en de afsluiting.

Bij de uitvoering van het project worden zoveel mogelijk ouders en vrijwilligers ingezet, om zodoende de binding en betrokkenheid te bevorderen. Ook bij de afsluiting wordt de verbinding met ouders gelegd. Ouders van kinderen op het kinderdagverblijf worden middels de nieuwsbrieven op de hoogte gebracht en zien bij het brengen en halen welke thema's aan de orde komen.

Na de afsluiting van een thema ontvangen de ouders van de peuters een portfolio.

Doorgaande (leer)ontwikkelingslijnen

De Meridiaan wil een doorgaande lijn realiseren van voor- naar vroegschool, één lijn van 0 – 6 jaar*. Deze lijn is breder dan de inhoud van de Taallijn zelf. Het aanbod volgt de SLO leerlijn/de leerlijnen van het jonge kind. In die zin is de doorgaande lijn van voorschool naar welke vroegschool dan ook geborgd. Binnen de basisschool lopen die lijnen door tot en met groep 8.

Dat vraagt wel wat van de werkers in de brede school. Gesprek, uitwisseling en afspraken over doelen en inhoudelijke leerlijnen blijven dan ook onderwerp van overleg en samenwerking. Op Meridiaan Smal niveau blijft professionalisering een aandachtspunt. *Wat wil je zien m.b.t. basiskwaliteit en hoe begeleidt je medewerkers daar naar toe? Wat vraagt dat van studiedagen, coaching en begeleiding en scholing?*

We hechten daarbij groot belang aan het specifieke van de peuterperiode die zich onderscheidt van de kleuterperiode en erkennen en waarderen dat. Dat geldt zowel voor de peuterspeelzaal als het kinderdagverblijf, de bso en de school.

**NB: De kinderen van SKD Hakim en PSZ Het Speelhuis stromen niet automatisch door naar de vroegschool op De Nieuwe Kring. Dit is de vrije keuze van ouders.*

Overige activiteiten op de Meridiaan

Kleuters vertellen peuters:

Om binnen onze brede school de overstap naar de kleutergroep voor te bereiden, komen de kleuters na een maand terug in hun oude peutergroep om te vertellen hoe het 'op school' is.

Samen vieren

Rond Sinterklaas en Kerst en bij de Taallijn projecten zijn er gezamenlijke activiteiten. Peuters en kleuters zingen, dansen, genieten van een voorstelling of komen in elkaars groep knutselen.

Groot leest voor aan klein

Kinderen van de bovenbouw komen wekelijks een mooi prentenboek voorlezen aan de peuters van het Speelhuis en Hakim. Ze volgen eerst een korte scholing in de bibliotheek, waar ze leren wat er belangrijk is bij het voorlezen aan peuters en hoe ze door het stellen van open vragen interactie kunnen uitlokken.

Kijkje in elkaars keuken:

Versterken van de formele en informele samenwerking tussen professionals in de Meridiaan. Het accent ligt op het pedagogisch klimaat in de verschillende groepen en de doorgaande lijn -wat bijvoorbeeld betreft - aanspreken op zelfstandigheid, autonomie, uitgestelde aandacht en het dragen van verantwoordelijkheid.

Dit wordt gefinancierd uit ieders eigen middelen.

Casuïstiek besprekingen / intervisie BSO en school :

Afstemmen en versterken van de voorspelbaarheid in de benadering en aanpak van kinderen met een ondersteuningsbehoefte. In basis gaat het om het geheel van pedagogisch klimaat en regels van omgaan met elkaar. De aanpak van kinderen met een speciale ondersteuningsbehoefte is daarbinnen een belangrijk punt van afstemming, zeker nu we in het kader van passend onderwijs meer kinderen in huis hebben waarbij het 'net even anders moet'.

Dit wordt gefinancierd uit ieders eigen middelen.

Gezamenlijke scholingsactiviteiten :

De cursus kinder EHBO en Bedrijfshulpverlening worden op brede school niveau gevolgd. Dit is niet alleen uiterst constructief, maar ondersteunt ook aan het Bredeschool gevoel.

Dit wordt gefinancierd uit ieders eigen middelen.

Professionaliseringsactiviteiten :

De verbetering van de kwaliteit van het aanbod en de benodigde competenties van pedagogisch medewerkers en leerkrachten worden (vooralsnog) in een afdelingsprofessionaliseringsplan uitgewerkt:

- Peuterspeelzaal: verbeteren aan de speel/leeromgeving en verbeteren communicatie tussen leidsters – kinderen, kinderen onderling (via Video Interactie);
- Kinderdagverblijf: verbeterplannen op basis van een zelfanalyse (NCKO – instrumenten) , gevolgd door uitwisseling op teamniveau middels Video interactie ;

- Basisschool: Werken aan competenties, in het zicht van passend onderwijs; school video interactie training, intervisie en supervisie, werken met leerlijnen van het jonge kind;
- B.S.O.: Intern programma voor Video Interactie Begeleiding en functioneringsgesprekken waarbij concrete persoonlijke leerdoelen opgesteld en geëvalueerd worden.

Aandachtspunt: financiering voor een eventuele gezamenlijke aanpak verbetering competenties middels *gezamenlijke* Video Interactie Begeleiding.

Video Interactie Begeleiding

We kunnen veel van elkaar leren in voor- en vroegschool.

In de vroegschool wordt Video Interactie Begeleiding als een sterk professionaliseringsmiddel ervaren om leerkrachten zich bewust te maken van de kracht van interactie in , bijvoorbeeld, de kleine kring. Er zijn echter geen gelden beschikbaar dit in het kader van VVE uit te breiden naar de voorschool. Overleg met de VVE coördinator van de gemeente moet duidelijk maken of dit in de toekomst ingepast kan worden in het beleidsplan. Samenwerking en afstemming van peuterspeelzaal en kinderdagverblijf enerzijds en kinderopvang en basisschool anderzijds is in het kader van de VVE al een doelstelling. Deze doelstelling sluit aan bij ons brede school concept.

Gezamenlijke teambuildingsactiviteiten :

Versterken van de informele samenwerking tussen professionals in De Meridiaan. Het accent ligt op het leren kennen van elkaar en zaken ondernemen met elkaar. Wisselingen in de teams gaan op deze manier niet zomaar aan het Meridiaan-team voorbij en professionals weten elkaar beter te vinden.

Dit wordt gefinancierd uit ieders eigen middelen.

Ontwikkelpunten

In Meridiaan Smal buigen we ons over de doorgaande lijnen waar het de pedagogische doelen betreft. Enerzijds constateren we dat deze in hoge mate overeenkomen. Tegelijkertijd constateren we dat het 'beleid' zich niet altijd 1-1 laat vertalen naar de werkvloer. In het spanningsveld tussen beleid en praktijk van alledag ligt ons werkveld wat betreft aansturing en toerusting van onze teams.

Welke **mindset** moeten pedagogisch medewerkers en leerkrachten hebben?

Hoe krijgen we de 'fixed mindset' – (stilstaande water) weer tot een open mindset (bruisend, levendig en in beweging).

Welke **vaardigheden** moeten ze hebben om kinderen de vaardigheden te leren die ze nodig hebben voor een goede ontwikkeling en wat vraagt dat van pedagogisch medewerkers en leerkrachten en hoe sturen we dit teamleren dan aan.

Buiten Schoolse Opvang

Stichting BSO Popeye streeft ernaar op een pedagogisch verantwoorde manier opvang te bieden voor kinderen vanaf de leeftijd van 4 jaar tot en met het laatste jaar van de basisschool en zo hun ouders de mogelijkheid te geven werk en/of studie te combineren met gezinstaken.

Er is gekozen voor wijkgebonden opvang voor alle groepen: in elke wijk in Diemen is er een opvanglocatie op loopafstand van de scholen in die wijk. Jonge kinderen kunnen zo in hun eigen vertrouwde omgeving opgevangen worden. Hun wereldje blijft zo overzichtelijk. Daardoor kunnen ze soms een vriendje uitnodigen bij Popeye of bij een vriendje gaan spelen in overleg met de ouders.

Eén van de uitgangspunten waar wij vanuit gaan is dat de tijd die kinderen bij Popeye doorbrengen hun vrije tijd is. Spelen en plezier beleven is belangrijker dan wat de kinderen daarbij leren. Het is belangrijk dat een kind leert zichzelf te vermaken en dat het niet verplicht mee moet doen aan de aangeboden activiteiten. Aan de andere kant is een aanbod van een activiteit waarbij kinderen iets nieuws kunnen leren of hun (sportieve) vaardigheden kunnen oefenen ook heel belangrijk.

Binnen en buitenschools leren kunnen ook verbonden worden door het aanbieden van activiteiten die een verlengstuk zijn van hetgeen binnen school aangeboden is. Kinderen kunnen daarbij zelfgestuurd, zelfstandig bezig zijn en zelf de mogelijkheden van het materiaal, de techniek of het spel ontdekken en eigen talenten ontwikkelen.

Op verzoek van hun ouders kunnen kinderen ook meedoen aan naschoolse workshops die buiten de Popeye-locaties worden geboden. De kinderen worden zo mogelijk na afloop opgehaald door een pedagogisch medewerker. Is dat niet te organiseren, dan overleggen we met ouders. Popeye organiseert zelf ook regelmatig cursussen of workshops voor de kinderen van de B.S.O. Hiervoor worden vakdocenten aangetrokken of pedagogisch medewerkers die een creatieve opleiding of dansopleiding gevolgd hebben.

Het pedagogisch plan is op de website te lezen.

Versterken van ons breed educatief aanbod.

Verlengde schooldag activiteiten:

De doelen van de VSD-activiteiten zijn: het stimuleren van talenten van kinderen op andere terreinen dan de cognitieve vaardigheden, het vergroten van de 'kennis van de wereld' van de basisschool leerling, het oefenen in samenwerken en het opdoen van succeservaringen.

Het VSD budget bestaat uit de ouderbijdrage voor de naschoolse activiteiten en de (eventuele) bijdrage van de gemeente (buurtsportcoaches).

Vanaf 2010 is er o.l.v. de kwartiermaker Brede school een analyse gemaakt van naschoolse activiteiten voor de school jeugd in de wijk. Doel was te komen tot een beredeneerd aanbod na schooltijd voor de basisschool kinderen in onze wijk, Diemen -Centrum. Dit is jammer genoeg geen haalbare kaart gebleken voor de scholen in Centrum Diemen. In 2011-2012 heeft het Cursusbureau zich gebogen over breed educatief aanbod Diemen breed en hoe dit goed georganiseerd kan worden. Ook dat heeft niet gewerkt voor De Meridiaan.

Naar aanleiding van deze bevindingen besloot De Meridiaan schooljaar 2014-15 in eigen beheer naschoolse activiteiten op te zetten. Dit bleek voldoende potentie te hebben om structureel te blijven doen.

De Meridiaan werkt met een vast team van docenten. Aanpak en het pedagogisch klimaat worden afgestemd. Zo nodig wordt er op kindniveau een overdracht gedaan door de eigen leerkracht.

Er is geen sprake van winstoogmerk. Ouders schrijven in via de website van De Nieuwe Kring. Kinderen die graag naar een cursus willen, maar waarvoor ouders de kosten een belemmering zijn, kunnen tegen een lager tarief meedoen. Kinderen die naar de B.S.O. gaan worden in staat gesteld mee te doen aan de naschoolse activiteiten. Een medewerker van Popeye haalt de kinderen na afloop van de cursus op bij school.

Voor het recente cursusaanbod: <http://www.denieuwekring.nl/naschoolse-activiteiten>

Thema's waar we afgelopen periode mee bezig waren

Smal – inhoudelijke afstemming (sociaal) pedagogische leerdoelen

Breed - attitude leidster/leerkrachten /pedagogisch medewerkers

Attitude van leerkrachten/leidsters/pedagogisch medewerkers t.o.v. kinderen. Op welke manier kijken wij naar kinderen en hoe gaan wij met ze om? Goed om hier ook kernwaarden/kernkwaliteiten te benoemen.

Hieruit kunnen dan vervolgens de onderstaande aandachtspunten komen. Groeten kan voortvloeien uit bijv. Wij willen ieder kind iedere dag 'gezien' hebben... *Of* het is belangrijk dat kinderen leren hoe zij contact kunnen maken...

Groeten

- Op welk moment of in welke situatie (wanneer) groet jij kinderen?
- Op welk moment of in welke situatie groet jij ouders?
- Op welk moment of in welke situatie groet jij personeelsleden van De Meridiaan?
- Op welke manier (hoe) groet jij kinderen?
- Op welke manier groet jij ouders?
- Op welke manier groet jij personeelsleden van De Meridiaan?

Zijn er andere (leuke) manieren om elkaar te groeten? Zo ja, welke?

Welke manieren om elkaar te groeten zijn volgens jou geschikt om te hanteren binnen onze Brede school?

Belonen/positieve feedback

- Op welk moment of in welke situatie (wanneer) beloon jij kinderen?
- Op welke manier (hoe) beloon jij kinderen?
- Hanteer je een beloningssysteem in je werksetting? Zo ja, leg dit systeem kort uit.
- Zijn er andere (leuke) manieren om kinderen te belonen? Zo ja, welke?
Complimentendag – 1 maart
- Welke manieren om kinderen te belonen of welk beloningssysteem is volgens jou geschikt om te hanteren binnen de Brede school?

Komende periode richten we ons op

Smal – inhoudelijke afstemming (sociaal) pedagogische leerdoelen

Breed - attitude leidster/leerkrachten /pedagogisch medewerkers

Autonomie

Autonomie begint met **vertrouwen** in kinderen, met een **stukje loslaten**. Het kind moet het **zelf** kunnen gaan **doen**. Ook al is het effect van het doen in eerste instantie niet wat je er uiteindelijk van verwacht. Door proberen en frustreren kom je tot leren. Je leert nooit fietsen als je te bang bent om te vallen. De basis is veiligheid (mogen mislukken) en een structuurrijke omgeving.

Het belangrijkste uitgangspunt op onze brede school is de ondernemende en onderzoekende houding van het kind. Voor deze ondernemende en onderzoekende houding is eigen initiatief en doorzettingsvermogen bij een kind nodig. We richten ons (leer)ontwikkelingsproces dan ook zo in dat het kinderen motiveert, uitdaagt en stimuleert om initiatief en verantwoordelijk te nemen. Het inrichten van een rijke en betekenisvolle leeromgeving is hierbij een voorwaarde en een uitdaging.

Eigen initiatief en dat zien lukken, iets doen terwijl je het eigenlijk nog niet kon, levert vaak een extra goed gevoel op. Een beter zelfbeeld en hoger zelfvertrouwen is dan het resultaat en dat smaakt naar meer. De onderzoekende en ondernemende houding wordt ook van het Meridiaan team verwacht en gestimuleerd.

Gezinnen zijn kleiner. We zien tegenwoordig vaak 'prinsjes en prinsesjes' in de groep komen, die alles krijgen en niet gewent zijn om te delen. Ze zijn vaak ook al niet meer gewend de basale dingen zelf te doen. In die zin wordt onze pedagogische opdracht steeds belangrijker.

- Hoe autonoom mag je zijn als kind in een groep?
- Hoe leer je een kind dat het er mag zijn, maar niet het middelpunt van het heelal is?
- Hoe leer je kiezen en hoe leer je delen? Wat vraag je op welke leeftijd?
- Wanneer kun je een beroep doen op sociaal-emotionele wederkerigheid?
- Hoe leef je dat voor?

In onze brede school je ontwikkel je jezelf in het geheel van de groep (de mini-maatschappij). We willen kinderen leren samen te werken, leren hulp te geven, maar ook geholpen te worden, leren samen dingen te ondernemen en op dat proces te leren reflecteren

Wat vraagt dat van 'ons' gedrag?

Hoe leef je dat voor en hoe benoem je dat als pedagogisch medewerker? Bijvoorbeeld door bewust 'op je handen gaan zitten' (het kind met de oplossing laten komen)

Wat vervelend dat de beker omgevallen is, wat zou je kunnen gaan doen? Hoe kunnen we dat samen oplossen?

Mijlpalen in de ontwikkeling (gemiddelden)

Voorschoolse periode: 2,5 tot 4 jaar

- Kind neemt zelf initiatief. Verzet zich soms tegen volwassenen (koppigheidsfase).
- Nieuwe en meer gedifferentieerde gevoelens worden zichtbaar (twijfel, verwondering).
- Sociaal toont het kind belangstelling en sympathie voor andere kinderen.
- Inhoud van het spel heeft symbolisch karakter.
- Kinderen vertonen parallel spel.
- Kind beweegt graag. Motorische vaardigheden worden geautomatiseerd.
- Zintuiglijke ontwikkeling gebaseerd op concrete aspecten uit dagelijks leven.
- Taalontwikkeling neemt snel toe (snelle groei woordenschat en zinsbouw). Taal krijgt
- communicatieve functie.
- Denken en geheugen gebaseerd op concrete thema's en ervaringen.
- Door exploratie kennis opdoen, inzicht verwerven van/in de wereld.

Onderbouw (vanaf 4 jaar)

- Het kind leert zichzelf kennen. Nog geen reële zelfkennis.
- Het kind is zelfstandig in dagelijkse situaties.
- Het laat probleemoplossend gedrag zien.
- De relatie met volwassenen op school wordt zakelijker.
- De relatie met andere kinderen wordt intensiever.
- Gevoelsleven genuanceerder.
- Ontwikkelen van schaamte.
- Onderkennen jongens en meisjes.
- Regels en afspraken worden verinnerlijkt.
- Fantasie ontwikkelt zich sterk.
- Kunnen wel fantasie en werkelijkheid scheiden.
- Aan het eind van deze periode is taakbewustzijn ontwikkeld.
- Eindresultaat van activiteiten wordt gewaardeerd.
- Basale beheersing bewegingspatronen.
- Taal is goed verstaanbaar. Spreken in meervoudige zinnen.
- Taal en non- verbaal gedrag zijn belangrijkste communicatie middelen.
- Lange termijngeheugen ontwikkelt zich sterk.
- Visuele waarneming en auditieve waarneming zijn gedetailleerd.
- Synthese en analyse.

Mijlpalen in de sociale, emotionele, morele en cognitieve ontwikkeling.

Voorschoolse ontwikkeling: (Vanaf 2,5 jaar)

- Het kind ziet zichzelf in relatie met anderen.
- Er ontstaat een wederkerige relatie met volwassenen.
- Ik-ontwikkeling komt op gang. Aan het begin van deze periode is er koppigheid en verzet.
- Verlatingsangst.
- Onderkent emoties van zichzelf en anderen.
- Gehoorzaamheid gekoppeld aan concrete beloning. Het kind handelt vanuit zichzelf wat wel en niet mag. (pre conventioneel niveau)

Onderbouw (Vanaf 4 jaar)

- Er is wederkerigheid in de relatie met andere kinderen. Aan het eind van deze periode kan het andere kinderen inschatten.
- Emoties worden geuit door gerichte handelingen en taaluitingen.
- Het kind kan gevoelens van anderen inschatten.
- Regels van volwassenen worden opgevolgd.
- Afwegingen worden gemaakt vanuit eigen perspectief.
- Rechtvaardigheid wordt beoordeeld op basis van gezag. (5 tot 7 jaar).
- Regels die volwassenen stellen en dus van buiten komen moeten worden opgevolgd.

Fasen in de cognitieve ontwikkeling.

- Vanaf 0 jaar: sensomotorische fase: Verwerven van kennis via sensomotorische activiteit, als reactie op zintuiglijke stimulatie.
- 2-4 jaar: preconceptioneel denken: Het denken is egocentrisch. Er zit nog geen logica in het denken en het vinden van oplossingen.
- 4- 7 jaar: intuïtief denken: Er is sprake van magisch denken. Het kind kan zich nog niet inleven in anderen. Het kind is nog niet toe aan causale verklaringen.
- 12- 15 jaar: formeel operationeel denken: Het kind kan op hypothetisch niveau en het legt logische verbanden.

Doorgaande leerlijn taal

Een kind heeft een stimulerende taalomgeving nodig om zijn taal te kunnen ontwikkelen. Taalaanbod en interactiestijl van ouders/ leidsters op het kinderdagverblijf zijn randvoorwaardelijk. *De eerste dertig maanden zijn van cruciaal belang.* Vroeg signalering van taalachterstanden vindt ook daarom rond die leeftijd plaats. Een omgeving waar sprake is van een *goed taalbeeld* is belangrijk. Als het taalgebruik van leidsters van goede kwaliteit is, ondersteunt het de zelf-monitoring van het kind. Dan wordt er een goede basiswoordenschat opgebouwd en leren zij de juiste zinsconstructies te gebruiken als ze iets willen vragen of vertellen. Hier wordt op gestuurd bij het aannemen van nieuw personeel.

In het eerste levensjaar zal een baby nog geen “tekst” produceren, maar is er wel sprake van *communicatieve interactie*. Leidsters interacteren hierop en pikken deze signalen zo goed mogelijk op, laten merken dat ze het kind horen, nemen de tijd om geluiden terug te maken en af te wachten of een kind hier weer op reageert (beurtwisseling). Deze interactie is ook tijdens de verzorgingsmomenten erg belangrijk.

Na zo’n zes maanden is het kind talig: het kind is nu afgestemd op de buitenwereld (ouders/leidsters), kan intenties overdragen en respecteert het beurt-nemen (turn taking) tijdens een gesprekje. De intenties die het kind hier overdraagt, bestaan slechts uit klinker- en medeklinkerachtige geluiden – later uit gebrabbel – maar zijn toch een vorm van gesprek.

Van één tot twee en een half jaar volgt doorgaans de éénwoordfase, de tweewoordfase en de meerwoordzin. In de éénwoordfase maken kinderen de stap van brabbeltaal naar verstaanbaar woordgebruik. Deze fase begint op het moment dat het kind beseft dat woorden verwijzen naar concrete voorwerpen, situaties en emoties. De woorden – nog steeds vereenvoudigingen van de ‘volwassen woorden’ – die een kind zal gebruiken, staan in directe relatie tot de beleavingswereld van het kind.

Tussen ongeveer twee en half en vijf jaar krijgt de taalontwikkeling een enorme boost. Een kind ziet en ervaart veel, maar kan dat nog niet allemaal onder woorden brengen en verzint daartoe eigen omschrijvingen, nieuwe woorden enzovoorts. In deze periode leert heel snel en heel veel nieuwe woorden en geeft op die manier betekenis aan de wereld om zich heen.

Vervoegingen, meervoudsvormen, bijvoeglijk naamwoorden, lidwoorden en voorzetsels worden tot zinnen geregen. Tijdens deze fase stagneert het vloeiend spreken nogal eens. Die snelle en enorme toename aan nieuwe kennis van taal komt samen met de sociaal-emotionele en de fantasie- en denkontwikkeling die een kind doormaakt. Dat zorgt voor een heleboel nieuw te verwerken kennis en dat werkt verwarrend. Het gevolg: kinderen haperen, herhalen zichzelf, corrigeren zichzelf,... Dit proces van waarneming van het eigen taalgebruik wordt monitoring genoemd.

Een omgeving waar sprake is van een goed taalbeeld is nu dubbel belangrijk. Als het taalgebruik van leidsters van goede kwaliteit is, ondersteunt het de zelf monitoring van het kind. Dan wordt er een goede basiswoordenschat opgebouwd en leren zij de juiste zinsconstructies te gebruiken als ze iets willen vragen of vertellen. Na ongeveer vijf jaar beheerst het kind de meeste regels en uitzonderingen op die regels en beschikt het over een redelijk uitgebreide woordenschat.

Natuurlijke taalverwerving vertrekt van de drang van kinderen om andere mensen te begrijpen en om hen te beïnvloeden en betekenissen aan hen over te dragen. Daarbij ontdekken ze al snel dat taal hun heel wat mogelijkheden biedt. De eerste interventie is hier op aan te sluiten.

- *Drang tot communicatie*

Kinderen die taalaanbod krijgen, gaan die taal ook gebruiken. Dat komt omdat ze al vanaf dat ze heel jong zijn, erg op andere mensen betrokken zijn. Ze hebben een sterke drang om andere mensen te begrijpen en om hen te beïnvloeden en betekenissen aan hen over te dragen.

- *Hypothesen toetsen*

Kinderen die een taal leren, hebben niet alles van de eerste keer goed, maar maken veel fouten. Uit de reacties op die fouten leren ze telkens opnieuw bij. Met vallen en opstaan ontdekken ze taalregels. Die regels leren ze allemaal in min of meer dezelfde volgorde.

- *Co-constructie*

Een taal leren gebeurt niet in de eerste plaats door te imiteren, maar door zelf nieuwe taaluitingen uit te proberen. Kinderen produceren dus voortdurend uitingen die ze nooit eerder gehoord hebben. Voor het uitproberen heeft een kind anderen nodig. De omgeving waarin een kind taal leert, bepaalt dus sterk zijn taalontwikkeling. Sommige sociale milieus zijn krachtigere leeromgevingen dan andere.

Voor lineair opgebouwde leerinhouden die in de brede school verworven kunnen worden is directe, adaptieve instructie de meest belovende aanpak. Voor procesgerichte leerdoelen ligt het scheppen van een leeromgeving voor de hand die het zelfgestuurde leren van kinderen uitlokt en ondersteunt.